D. T. O. M. A.

DISPUTATIO JURIDICA,

DE

FURTO,

Quam

Consensu & autoritate Magnifici, Nobilissimi, & Amplissimi JCorum Ordinis, in Illustri celeberrimaq; Salana Universitate,

PRÆSIDE

Viro Amplissimo, Excellentiß. atq; Consultissimo,

DN. CHRISTOPHORO PHILIPPO Richtern/ JCto, & P.P. celeberrimo, Consiliario Saxonico gravissimo, Facultat. Jurid Seniore, Curiæ Provincialis & Scabinatus Adsessore meritissimo, Domino Patrono, Promotore, ac Præceptore suo summâ animi observantiâ ætatem colendo,

More Academico ad Censuram Eruditorum solennem exponit

Ad diem Junii, horis consuetis,

In Augusto JCorum Collegio

JOHANNES GEORGIUS Heerwart/
ISNACENSIS.

JENÆ
Typis STEINMANNIANIS
ANNO
M. DC. XLVII.

PRÆFATIO.

MAteriam Furti jam aggressurus, eamq; quàm brevissimè tractaturus, non opus esse existimo, multa præmittere. Nemo enim ignorat ejusdem in foro frequentiam, ut ita, quod dicitur, vino vendibili non opus sit suspensâ hederâ, nec soli candelâ. Cùm verò universa tùm demum benè & competenter gerantur, si rei principium fiat decens & amabile DEO. *Nov. 6. in præfat.* Idcircò meritò animum nostrum ad DEI omnipotentis erigimus adjutorium. *l. 2. pr. C. de off. præf. prat. Afr. & l. 2. C. de V. J. E.* Ubi enim Christus non est fundamentum, ibi nullum boni operis est superædificium. *c. Paulus. 26. caus. 1. q. 1.* præcisâ longiore verborum ambage ad propositum ipsum nos accingentes.

THESIS I.

LIcet in jure nostro potior rerum habenda sit ratio. *l. 17. ff. de LL. l. 13. §. 2. ff. de Excusat. l. 3. §. 9. de adim. & transf. legat.* cùm verba rebus, non res verbis deserviant. *c. 6. & 8. de V. S.* Attamen cùm nomina significandi gratiâ inventa sint. *§ 29. J. de Legat. &* dicentis voluntatem demonstrent. *l. 7. § 2. ff. de suppell. leg.* &. ex notatione nominis sæpè inducamur in cognitionem rei; non immeritò rei ipsius tractationi boni ordinis ergò cognitionē

nominis præmittimus; Nam ſcire quid facias, neſcire autem quo ordine, non eſt perfectæ cognitionis, alicubi dixit *Ambroſius & poſt hunc Baldus in pr. Conſtitut. Digeſtorum.*

Th. II.

Definitionem igitur nominalem quod attinet, dicitur Furſum vel â furvo, i.e. nigro ſive atro, quod clam & obſcurè ac plerumq; atrâ nocte fit, quæ fuit ſententia *Labeonis ſeu potius Nonii & M. Varronis, ut refert Gellius lib. 1. cap. 18.* vel á fraude, ob id fortè, quod furtũ fit per fraudem, vel deniq; â ferendo h.e. auferendo & contrectando. *§. 2. J. de obl. quæ ex delict. naſc. l. 1. pr. ff de furt.* quod ultimũ veriſimilius eſſe puto; Illæ enim derivationes magis ſunt alluſiones, quàm veræ Notationes. *Bacbov. Comment. Inſt. §. 2. h.t. & Weſenb. in ff. h.t.* Germanicè verò vocatur ein Diebſtal / Dieberey. *Badius in Exercit. Juſtin. diſp. 13. theſ. 1.*

Th. III.

Præmiſsâ nominis notatione, ſequitur definitio rei. Hanc enim nemo melius noſcere videtur, quàm qui, quid ea ſit, breviter & apertè poteſt applicare *ſecundum Rudolphum Agricolam.* Undè *rectè Cicero in offic.* admonet, Diſputationem â definitione ſemper debere proficiſci, ut intelligatur, quid ſit id, de quo diſputatur. Cui etiam adſtipulatur Julianus noſter inquiens: Animadvertendum eſſe, quid ſit, de quo quæritur. *l. 13. ff. 3. ff. de rebus dubiis.*

Furtum autem definitur quod ſit contrectatio (a) rei (b) fraudulosa, (c) lucrifaciendi gratia, (d) vel ipſius rei, vel etiam uſus ejus (e) poſſesſionisve, (f) quod lege naturali prohibitum eſt admittere. (g)

(a) In hac definitione verbũ Contrectatio Generis loco eſt poſitum, hinc quoq; ſequitur, ſine contrectatione furtum committi non poſſe, & ita neq; verbo, vel Scripturâ, neq; ſolâ rei alienæ inficiatione, quia neq; ſolus animus neq; conatus furandi ſine contrectatione ſufficit, ut quis dicatur fur. *l. 1. §. 1. l. 21. §. 7. l. 52. §. neq; verbo. ff. h.t. l. 55. ff. Mandati. l. 3. §. 18. ff. de adq. vel amit. poſſ.*

Magni-

Magnificus atq; Nobilissimus Dn.D. Franzcke, Cancellarius Aulæ Saxo-Gothanæ Excellentissimus, in Exerc. Justin. 12. q. 2. n. 3. & seq. Gæddeus ad l. 53. de V.S. n. 11. Borcholt. in Instit. b.t. §. 2. n. 3. Et sic ut furtum fiat, tàm affectus furandi, quàm contrectatio requiritur. Sed nostræ sententiæ acriter obstare videtur §. 8. *J. b t.* ubi adest conatus sive affectus furandi, & contrectatio, & tamen ibi dicitur furtum non fieri. Sed quid *ad hunc* §. respondendum sit, conflictus ipse forsan docebit.

(b) 1. alienæ: Rei enim propriæ quà propriæ nemo furtum facit. *Bernh. Sutholt. dissert. 16. th. 16. in fin. & seq. l. 53 §. f. ff. b. t.* nisi sit communis. *l. 45 ff. b. t. l. 45. l. 51. ff. pro socio*, aut alius in eâ jus habeat, ut si sit oppignorata. §. *10. J. b. t. l. 19. §. f. b. t.* nimirum si debitor rem, quam creditori pignoris causa dedit, subtraxerit, aut si eam, quam pignori seu hypothecæ obligaverat, vendiderit. *l. 66. pr. ff b. t. l. 6. C. de Usucap. pro Empt.* vel donaverit. (*Nec obstat* §. *1. ibi. lucrifaciendi. J. b. t. vide l 54. §. 1. ubi* Cajus eleganter ad hanc objectionem respondet) aut quovis modo alienaverit, quia in eo creditorem lædit, quod commodo eum spoliat, quod in causa pignoris est. 2. Rei mobilis: immobilis enim auferri aut occultari ad defraudandum Dominum non potest. *l. 25. ff. b. t. & §. 7. vers. abolita est. J. de Usucap. & l. 38. ff. de Usucap.* Willenberger *disp. 15. thes 3. lit. C.* 3. Incorporalis; incorporalium enim rerum non committitur furtum. *l. 75. ff. b. t.* Incorporalia enim sub sensus exteriores non cadunt, ideoq; neq; tangi neq; contrectari possunt. §. *2. J. de reb. corp. & incorp. l. 43. §. 1. ff. de A.R.D. Vultejus Comment. Instit. b. t. n. 14. & seqq.* 4. Notandum, quod etiam rei minimæ furtum committi possit; neq; enim inter contrectationem rei magnæ & modicæ distingvitur. Quam sententiam confirmat §. *16. J. de R. D. & l. 8. §. 1. ff. famil. hercisc. & Nov. 63. c. 1. vers. Unde si parvam.* Et huic furto applicari etiam potest definitio *in l 1. §. fin. ff. b. t. & §. 1. J. eodem* proposita, in qua simpliciter fit mentio rei. Plures rationes affert *Magnificus & famigeratissimus JCtus Dn. D. Erasmus Ungepaur, Facultatis Juridicæ & Scabinatus in hac Salana Ordinarius Eminentissimus, Dn. Præceptor ac Patronus summa honoris observantia prosequendus, in Exercit. Justin. 13. q. 2.* Licet quidem de dolo ob rem minimam actio non detur

l. 9. in fin. l. 10. & 11. ff. de dolo malo. cùm extraordinaria sit, & Prætor minimum non curet, actio tamen furti non ex rei ablatæ quantitate, sed ex affectu furandi, ideoq; indistinctè de quacunq; re competit. *arg. l. 1. §. 10. de conjung. cum emanc. lib. ejus.* Sed quæritur hic, si plures res subreptæ fuerint, an tot sint furta, quot res? Resp. Si plures auferuntur uno eodemq; tempore & loco, tunc dicitur unum furtum pro omnibus rebus. *l. 14. §. 7. ff. h. t.* Si autem plures res diversis temporibus & locis furto subtrahantur, tot erunt furta, quot sunt res. *Et ita Matth. Berlich. part. 5. Conclusi 43. n. 105. & 106.* quendam opilionem, qui una eademq; nocte ex diversis distinctisq; ovilibus oves abegerat, *Ao. 1608.* suspensum fuisse testatur.

(c) Hoc verbo indicatur, contrectationem eo animo fieri debere, ut Dominus invitus re sua fraudetur. *l. pen. in f. de Cond. causa. dat. §. 8. J. h. t.* sine affectu enim furandi furtum non committitur. *§. item si ii. I. de Usucap. §. 7. J. h. t.* Deinde hoc vocabulo distingvitur Furtum á Rapina, quæ non occultè & fraudulenter sed apertè per vim & arma fit. *t. t. J. de vi bon. rapt. & tit. ff. ad L. Jul. de vi priv.* Dixi igitur fraudem requiri, ut quis furti teneatur. Ergò illi, qui non sunt doli capaces, furti non tenentur, ut furiosus. *arg. l. 13. de offic. præsid. l. 124. §. 1. de R. J.* Et infans. *l. infans. 12. ff. ad L. Cornel. de sicar. l. 53. in pr. ff. h. t.* quia nesciunt quid agant, carent sensu, *l. 32. §. 2. de acquir. vel omit. poss.* & affectu. *l. 26. C. de donat.* Impubes etiam non aliter tenetur, quàm si sit pubertati proximus & doli capax. *§. 18. J. h. t. l. 23. eod. l. 111. de R. J. & l. 1. C. de fals. Monet.* Nec minuit dolum, quod contrectans nescivit, cujus sit, *l. 43. §. 4. h. t.* quod enim ad se non pertinet, ad alium pertinere scire debet. *l. fin. C. unde vi.*

(d) Deniq; ut furtum committatur, requiritur, ut res contrectetur lucrifaciendi gratia *l. 1. §. fin. l. 22. h. t. & §. 1. I. eod.* Qui enim alio animo & alio sibi proposito fine quid sumit vel fraudem committit, furtum non facit. *l. 27. l. 39. h. t. D. Lindemann. Exercit. Justin. disp. 8. thes. 7.* Voluntas enim maleficia distinguit. *l. 53. ff. h. t. Herm. Vult. Jurisp. Rom. lib. 1. cap. 45.* neq; tam factum quàm finis spectatur. *d. l. 39. in pr.* neq; quis lucrifacit tantùm principaliter & directò respectu rei contentæ. *l. 27. ff. h. t.* verum etiam per

con-

consequentiam respectu continentis. *l. 77. eod. Bachov. §. 1. n. 3. J. h. t.* Deinde etiam his verbis (lucrifaciendi gratia) distingvitur 1. Furtum à Plagio, quod quasi furtum est, quia furtum fit lucri causa; Plagium verò vel libidinis vel ostentationis causa. *l. 43. §. qui alien. l. 65. l. 82. §. 2. h. t.* 2. à crimine arborum furtim cæsarum, quod sine lucro, ex petulantia vel injuria fieri potest. *l. 7. §. 1. ff. arb. furt. cæsar.*

(e) Ut si Comodatarius re comodatâ diutius utatur, quàm convenerit. Et hoc procedit in dolosa retentione; secus si comodatarius ex necessitate aliquâ re diutiùs sive longiori tempore, quàm conventum fuerat, utatur, cùm delictum absque dolo non committatur. *§. placuit 7. J. eod.* Item si depositarius re deposita, vel creditor pignore. *l. 40. l. 54. ff. h. t.* aut si sartor aut fullo vestibus utatur, furtum earum in usu facit. *l. 82. ff. h t. §. 6. Inst. eod. Wesenb. in* ● *n. 5.* ● *Mynsing. §. 1. n. 7. Schneidw. in princ. n. 4. hic.* Quod etiam satis innuit *novissima Constitutio crim. Caroli V. art. 179.* Welcher mit eines andern Gütern / die ihm in guten Glauben zubehalten vnd zuverwahren gegeben sind / muthwilliger vnd gefährlicher Weise dem Gläubigern zu Schaden handelt / solche Missethat ist einem Diebstal gleich zu straffen.

(f) Possessionis sc. solius furtū fit, si debitor rem propriam, quam pignori dedit (hoc enim ipso possessionem ejus absq; proprietate & usu transtulit. *l. 35. de pign. act. l. 9. C. eod. l. 16. de Usucap.*) creditori subripiat. *§. 10. J. h t. l. 19 §. pen. & ult. & l. 57. ff. eod.* Atq; ita solius possessionis furtum fieri dicitur, etiamsi aliàs semper cùm furtum fit, possessio simul intervertatur.

(g) Appellatione legis naturalis intelligitur Jus Gentium, quia hoc jure dominia distincta fuere. *l. 5. ff. de J. & J. & §. 11. J. de R. D.* Neq; nostræ sententiæ obstat, quod Ægyptii & Lacedæmonii furta permiserint; hasce enim perversas Ethnicorum mentes & mores non approbamus, cùm non quid Romæ fiat, sed quid fieri debeat, inspiciendum sit. *l. 12. de offic. Præsid.* neq; mala facienda, ut eveniant bona. *Vulteius ad §. 1. n. 3. hic.* Quemadmodum Mel propterea amarū non est, quod huic vel illi homini ægroto tale videatur. Ita ex eo, quod hæc vel illa gens furta permisit, approbanda illa simpliciter non sunt, sed sunt, ma-

nentq; fugienda & vitanda. Magis igitur cum *Pacio Comment. Institut.* §. *1.* hic dicendum est, istos prædictos populos, dum furta permiserunt, non Jus Gentium abolevisse, sed contra illud peccasse. *Vultejus* §. *eod. h. t. n.3.*

Circa hanc Definitionem lubet etiam movere has seqq. 2. quæstiones 1. An extrema famis necessitate urgente victualia subtrahens à pœna furti, de qua inferius dicemus, sit excusandus. Et Resp. quod sic, *per L. 1. in fin. ff. de bon. eor. qui ante sent.* Cuilibet enim sangvinem suum qualiter qualiter redimere, & contra quemvis hostem, adeoq; etiam famen præsidia struere licet. *l.3 ibiq; Dd. ff. de J. & J. c.26. de consecrat. distinct. 5. Wesenb. n. ff. h. t. num. 15. vers. ex benigna interpretatione.* P.H.O. *artic.160.* Quid autem, si cum aliis rem, quam solus ferre non potuisset, sustulit? *Treutlerus Disp.30. Thes.3. lit.H.* distingvendum esse censet inter totum continuum & disjunctum, *per l. 21. pr. & §. 5. ff. h. t. l.51. in fin. ad L. Aquil. l.3. de incend. ruin. naufr.*

2. Quæritur: An creditor debitori rem æquivalentem pro debito clam sive furtivè surripiens, furtum committat? Affirm. *per l. non est singulis 176. de R J. l.13. quod metus causa. l. 7. C. unde vi. l. unic. C. ne quis in sua causa judicet.* Nec me, ut huic sententiæ repudium mittam, movere potest *l. 10. §. 16. ff. quæ in fraud. cred. & l. 14. §.1. ff h. t.* neq; & illud, quod quidam, creditorem nullum lucrum exinde capere, dicere autumant, cum præter suum nihil accipiat. Sed ad hæc argumenta in disputationis cursu, si in campum prodibunt, ne hæ pagellæ nimis excrescant, pro viribus respondebo.

Th. IV.

Furtum autem est vel manifestum, (a) vel nec manifestum. (b)

(a) Manifestum furtum est, cùm fur vel ἐπ' αὐτοφώρῳ i.e. in ipso facto seu furto, (actu furandi,) vel in loco furti etiam post factum, vel extra locum furti, sed tamen cum re furtiva â Domino vel quovis alio ante visus, & eo nomine inclamatus fuerit. Quod & *Servius apud Virgil. in Eccloq.3.* notat ad illud verbum: Nonne ego te vidi? Et hoc ita demum obtinet, si is, qui

qui vidit, non se absconderit. *l. 7 §. 1. h. t.* Cujacius igitur rectè requirit clamorem ejus, qui furem videt. *lib. 11. obs. c. 38. Vultejus in d §. 1. J h. t. J. 7. Treutl. vol. 2. disp. 30. Thes. 1. l. G. Et in d. Ecloga* additur:

Et cùm clamarem, quo nunc se proripit ille! Aut si deprehensus fuerit, antequàm eo loci rem pertulerit, quo perferre ac eo die cum re furtivâ manere destinaverat. *§ 3. J. h. t. & l. 3. & 4. ll. seqq. l. 34. & l. seq. ff. h. t.* Nihil autem refert, an deprehendatur â Domino, an ab Extraneo? *l. 7. §. 3. l 3 §. 1. h. t.* Nec refert, sive in loco delicti sive in alio. *d. l. 3. §. 2.* sive in publico sive in privato. *l. 5. ff. h. d.* Furtum igitur Manifestum dicitur non ex intentione furis, sed apprehendentis. *d. l. 7. §. 1. ff. h. t.*

(b) Quid autem Furtum nec manifestum sit, ex suprà dictis satis constat: quod enim manifestum non est, id nec manifestum est, *d. §. 3. J. h. t. & l. 8. ff. eod.* Contrariorum enim eadem est ratio ac disciplina. *Arist lib. 1. Top. c. 11. pr. J. de his qui sui vel al.* & *pr. J. de Tutelis.* Itaq; tunc esse intelligitur, cùm fur non videtur seu non deprehenditur cum re furtivâ, priusquam in locum destinatum detulerit. *d. l. 8. Bachovius Comment. Instit. ad §. 3. in fin. & Borcholt. ibid. h. t. n. 2.* Quæ divisio in furtum manifestum & nec manifestum expressis verbis probatur *Constit. seu Ordinat. crimin. Caroli V. art. 157. in pr. ib.* Ehe er damit in seine Gewahrsam kömpt/ nicht beschryen / berüchtiget / oder betreten werde / *junct. art. seq. in pr. ibi:* Ehe er an sein Gewahrsam kömpt / betreten wird / oder ein Geschrey oder Nachtheil machte &c. ubi manifestè distingvitur öffentlicher vnd heimlicher Diebstal.

Th. V.

Deinde furtum aliud est Nocturnum, aut Diurnum, (a) Domesticum aut non domesticum, (b) simplex aut compositum, (c) publicum aut privatum. (d)

(a) Furtum nocturnum est, quod noctu, Diurnum, quod interdiu committitur. *l 4. ff. ad L. Aquil. l. 16. §. 5. ff. de pæn.* Fur nocturnus deprehensus occidi potest, si aliter ei sine vitæ periculo parcere non possumus. *l. 9. ff. ad L. Cornel. de sicar.* quia nescimus, an:

an furandi vel occidendi animo veniat, si autem quis, cûm posset apprehendere furem, maluit occidere, Lege Corneliâ tenetur. *l.5. ad L. Aquil. in pr.* Diurnus autem ita potest occidi, si se telo defendat. Teli autem appellatione *l.54.§.2. h. t.* & ferrum, fustis, lapis, & deniq; omne id, quod nocendi causa habetur, significatur.

(b) Illud est, quod à domesticis personis, nimirum uxore, liberis, vel Mercenariis committitur. *l.52.§.1.5.& 9. h.t.* ideoque hodiè puniuntur ut alii fures. *Constit. Elect. Aug.35. part.4. in verbis*: die Haußgenossen vnd Haußgesinde &c. Hoc verò à personis extraneis committitur, de quibus infra quædam dicemus.

(c) Illud dicitur, quando furtum simpliciter & sine ullâ violentiâ & effractione ædium vel tabernarum, ohne Einbrechung factum est. *l.1.& 2. ff de Effractoribus. Carol.V. constitut crimin. art.159.* Hoc autem, si alia delicta vel supra dictæ circumstantiæ concurrant, quod Dd. etiam vocant furtum improbum seu qualificatum.

(d) Furtum deniq; aliud dicitur publicum, de quo agitur in *§ 9. J de Judic.public. & in tit ff. ad L. Juliam peculatus.* Aliud privatum, de quo hic *& in tit.1 J. de oblig. quæ ex delict. & tit. ff. & C de furtis.*

Th. VI.

Hactenus dictum fuit de Definitione & Divisione, objecto (seu materia circa quam, cujus sc. rei furtũ fieri possit.) Nunc de subjecto esset dicendũ: sed quia de hoc ex inferius dicẽdis satis constat, nolo hic actum agere, sed rectà transeo ad effectus, sive actiones furti, quarum multas Juris nostri Sacerdotes, odio furum, introduxerunt. *§.14. J. de Actionib.* ut, Actionem ad exhibendum, Rei vindicationem, Condictionem furtivam, & actionem furti. *l.7. §.1. ff. de condict.furt. §.14. & 18. J. de Actionib. §.fin. J.h.t.*

Th. VII.

Fures igitur tenentur Actione ad Exhibendum, (a) Rei vindicatione, condictione furtiva, (b) & deniq; actione furti. (c)

(a) d.

(a) *d. l. 7. §. 1. ff. de cond. furtiv.* (b) Hæ duæ actiones, nimir. Rei Vindicatio & Condictio furtiva, sunt actiones rei persecutoriæ, quarum illa adversus possessorem, sive fur ipse possidet, sive alius quilibet; hæc autem adversus ipsum furem ejusve heredem, licet non possideat, competit. §. *fin. J. h. t.* Rei enim vindicatio est actio in rem; Condictio autem in personam. *Pacius in Analys. Instit. §. f. h. t.* Licet autem hæc sit actio in personam, minimè tamen potest dici pœnalis, sed est & manet rei persecutoria actio: Nam si condictio furtiva esset pœnalis, non competeret adversus heredem, quod est contra *l. 7. §. 2. & 9. ff. de Cond. furt.* & deindè etiam, si hoc esset, cōcurreret cumulativè cum rei vindicatione, quod est contra inferiùs dicenda. Quod autem condictio furtiva adversus heredem transeat, valdè obstare videtur *l. 4. §. 5. cum 3. ll. seqq. ff. de alien. jud. mut. causa.* ubi dicitur: quod actio ex delicto etiam rei persecutoria, adversus heredem non transeat: sed quid respondendum sit, conflictus ipse docebit. *Vid. Harpprecht. ad d. §. fin. n. 11.* Per has autem actiones rem extrinsecus h. e. extra vel præter istud duplum vel quadruplum consequimur, licet duplum vel quadruplum actione furti jam consecuti fuerimus. *l. 7. §. 1. ff. eod. l. 54. §. 3. ff. h. t.* Hoc quidem verum est, quod hæ duæ actiones Rei persecutoriæ se invicem tollant. *d. l. 7. §. 1. ff. de Cond. furt. l. 54. §. 3. ff. h. t. l. unic. C. quand. civ. actio crim. &c.* quia ad unum eundemq; effectum tendunt: bis autem idem exigi bona fides non patitur. *l. 57. ff. de R. J. c. bona fides 83. de R. J. in 6to.* Deindè etiam hæc Condictio adversus heredem competit, etiamsi nihil ad eum pervenerit. *l. 7. §. 2. l. 9. ff. de Cond. furt. l. 2. §. 5. ff. vi. bon. rapt.* Imô etiamsi lis cum defuncto non fuerit contestata. *l. 2. l. 7. §. 2. ibi: rei persecutionem. ff. de Cond. furt.* quod specialiter furum odio esse introductum testatur *Wesenb. π. n. 7. de Condict. furt. Philip. Matthæi ad l. 38. de R. J. n. 22.* Sed obstare videtur, quod nemo possit condicere rem suam sibi dari. Id enim dari alicui dicitur, quod ita datur, ut ejus fiat; res autem semel mea amplius mea fieri non potest. §. *14. J. de Action.* Ad hanc objectionem respondetur in *d. §. 14.* quò pertinet *l. fin. in fin. ff. de Usufr. amitt.* quæ dicit, proditum esse, neminem rem suam nisi à fure condicere posse: Rationem autem, cur etiam Condictio furti-

va adversus furem heredemve ejus competat, ultra rei Vindicationem, puto hanc esse, quia facilè potest contingere, ut res furtiva pereat, & ita Rei vindicatio intendi non possit, condictione tunc nihilominus locum habente. *l. 7. §. f ff. de Cond. furt.* Deindè multò utilius esse puto, condictione hac agere: Nam qui rei vindicationem instituit, dominium simul probare tenetur. *l. 14. ff. de probat. l. 2. C. eod. l. 9. l. f. C. de R. V.* quae probatio dominii admodùm difficilis est. *l. 4. l. 12. l. 23. C. de probat.* In hac autem condictione rem sibi subreptam solùm probare sufficit. *l. 1. ff. de cond. furt. Wesenb. π. ff. n. 4. h. t.*

(c) Actio furti est actio pœnalis, qua actor à judice petit reũ mulctari & pecuniam sibi adjudicari. Maximè autẽ distinguendum est inter furtum Manif. & nec Manif. Fur enim manifestus in quadruplum. Nec manifestus in duplum tenetur. *§. 5. J. h. t. §. 18. 23. & 25. J. de Act. §. 4. J. de Noxal. Act. & l. 13. §. 7. ff. de his, qui not. infam.* Graviora enim judicantur delicta, quae apertè fiunt, quàm quae secretò. *per l. 2. §. si in re depos. 24. ff. vi Bonor. rapt.* quod ipsum tamen duplum aut quadruplum ad aestimationem interesse ejus, qui actionem furti habet, non computetur, textus est expressus *in l. 50 ff. de furtis.* 2. In hoc quadruplo aut duplo non inest Rei persecutio. *§. fin. J. h. t. in pr. J. vi bon rapt. §. 18. de Act l. 48. pr. h. t.* Furti enim actio in specie sic dicta est merè pœnalis, & ad rei persecutionem aliae actiones à JCtis, (ut supra dictum) suppeditantur. Neq; tamen rei persecutoriae tollunt pœnalem, nec contra, sed hae actiones sc. actio merè pœnalis (actio furti in specie sic dicta) & rei persecutoria (sive ea sit rei vindicatio, sive condictio furtiva) cumulativè concurrunt. *l. 45. ff. pro socio.*

Th. IIX.

Expositis hisce subjiciendum, quibus furti actio competat vel non, (a) contra quos ista detur, (b) & deniq; contra quos non detur. (c)

(a) Actio autem furti ei datur, cujus interest, rem non esse subreptam. *§. 13. J. h. t. l. 10 l 14. § 14. & 16. l. 15. § 2. ff. h. t.* quamvis dominus non sit, si modò tempore subreptionis rem possederit. *l. 49. ff. eod.* voluntate domini. *l. 85. h. t.* seu bonâ fide. *l. 12. §.*

v. b. t. Nemo enim de improbitate ſua conſequitur actionem *. l. d. l. 12.* nec domino aliter datur, quam ſi ejus interſit, rem non perire. *d. § 13. J. b. t.* Non igitur cuiq; competit hæc actio, ſed ei ſaltem, cujus intereſt (1) ex honeſta cauſa. *l. 11. & l. 12. b. t.* (2) qui damnum paſſurus, non qui lucrifacturus eſt. *l. 71. §. 1. b. t.* (3) ſi non aliundè; illi enim, cujus per conſequentiam intereſt, non datur, ut in caſu *l. 49. & l. 14. § 10. ff. b. t.* ſed ratione rei, ut ſi vel ejus dominium habeat *l. 47. h. t.* vel ejus cuſtodiam præſtare cogatur, vel aliàs ob eam rem teneatur, quod ea res culpâ ſua perierit. *d. l. 14 §. 10.* & ita ratione vel proprietatis, vel poſſeſſionis, vel pignoris, vel uſus intercepti. Nec enim ſolùm domini, ſed etiam aliorum intereſt, ut I. Creditoris, etiamſi idoneum habeat debitorem. *§. 14 J. b. t.* Expedit enim ei, potiùs pignori incumbere quàm in perſonam agere. *d. §. 14. & l. plus cautionis ff. de R. J.* puta autem ad duplum aut quadruplum non debiti, ſed pignoris. *l. 15. pr. & l. 87. ff. b. t.* ſi autê ipſe dominus (intellige debitorem) furtum in pignore commiſerit. *d. § 14. verſ. adeò quidem & l. 12. §. f. b. t.* tunc actio furti non in duplum & quadruplum pignoris, ſed pecuniæ debitæ & ejus uſurarum competit. *d. l. 87. b. t.* Priore igitur caſu, quod creditor ultra debitum conſequitur, debitoris, poſteriori creditoris lucro cedit. *l. 22. pr. ff. de pign. act. d. l. 15. pr. b. t.* II. Conductoris: Hujus enim ratione cuſtodiæ etiam intereſt, ideoq; furti actio ei competit, ſi in totum fuerit ſolvendo: Nam hoc caſu domini nihil intereſt, cùm judicio locati jus ſuum conſequi poſſit. *§ 15. J. b. t. & l. 12. pr. & l. 90. b. t.* Si autem non fuerit ſolvendo, (intellige in totum; nemo enim ſolvendo intelligitur, niſi qui ſolidum poteſt ſolvere. *l. 114. de V. S.*) tunc ad ipſum dominum redit actio, quia hoc caſu ipſius intereſt, rem eſſe ſalvam. Inanis enim eſt actio, quam rei inopia excludit. *l. 6 ff. de dolo malo.* Quod autem conductor hâc actione furti à fure conſecutus eſt, non tenetur reſtituere locatori. *l. 6 ff. locati,* ſive fuerit conductor uſus, ſive faciendi. *arg. l. f. §. 3. verſ. ubi enim. C. b. t. junct. l. 12. pr. π. d. t.* Sed hæc de extraneo fure: ſi autem ipſe locator ſubtraxerit rem, ſive artifex in ea aliquid fecerit ſive non, puto iſtum habere actionem furti in duplum vel quadruplum mercedis. *arg. l. 87. b. t.* III. B. F. Emtoris ſeu Poſſeſſoris *d. §. 15.*

quia ejus intereſt rem eſſe ſalvam, ut eam uſucapere, & fructus ex ea percipere poſſit. *Pacius Comment. Inſt d. §. h. t.* Competit autem hæc actio B. F. Emtori ſubreptâ ſc. re, quam emerit, atq; etiam acceperit: Nam ſi à venditore tradita iſta res ei non ſit, furti actionem non habet, ſed venditori illa competit. *l. 14. ff. h. t.* intellige autem ex Emtionis aut alia non lucrativa cauſa *d. l. 71. §. 1. h. t* Et hic non diſtinguendum eſt; an venditor ſit ſolvendo, ſive non, ſed ſemper hæc actio B. F. Emtori competit. *§. 15. verſ. 2. ibi omninò competit. J h. t.* atq; ſic eadem de B. F. Emtore, quæ de Creditore dici poſſunt. IV. Commodatarii: Sed hic diſtinguendum eſt inter jus vetus & novum. Illo enim jure Commodatarius inſtar conductoris actionem furti habet, hâc nim. conditione, ſi ſolvendo ſit. *§. 16. pr. J h. t.* Sed jure novo poſthabitâ illâ ſubtili juris ratione *in § 13 verſ itaq; hec domino. & d. §. 15. relatâ*, in domini voluntate eſt, vel commodati actionem adverſus commodatarium movere, vel furti adverſus ipſum furem, & alterutrâ earum electâ dominum non poſſe ex pœnitentiâ ad alteram venire actionem, patet ex *l. f. C. h. t. & d. §. 16. J. h. t.* Undè & in foro Saxonico Scabini ſecundum Jus civile ita pronunciare ſolent. *Carpz. p. 2: conſtit. 26. defin. 5.* Eſſent hic etiam ſubjiciendæ exceptiones & limitationes quædam, ſed de his videatur *d. l. f. C. h. t. & d. §. 16. verſ. 2: ibi: ita tamen, ſi dominus ſciens, & ibi: niſi domino ab eo, & prope finem ibi: cum manifeſtiſſimum ſit J. h. t.* Quod autem Commodatarius adverſus furem agens hac actione conſequitur, non tenetur reſtituere. Ubi enim periculum, ibi etiam lucrum eſſe debet. *l. 10. ff. de R. J.* & qui ſentit onus, ſentiat etiam commodum, & è contra. *c. qui ſentit 55. de R. J. in 6.* ne ſit damno tantùm deditus, qui rem commodatam accepit, ſed liceat ei etiam ſperare lucrum. *l. f. §. 3. verſ. ubi enim. C. h. t.* Quid autem juris ſit, ſi commodator ſeu dominus ipſe rem commodatam ſubripiat, vide in *d. l. 15. §. 2. h. t.* V. Depoſitarii. Hic autem præmittendum eſt, quod depoſitarius ſaltem de dolo & lata culpa teneatur. Si igitur dolo ipſius furtum commiſſum ſit, actionem furti non habet. *l. 14. §. 3. & d. l. 12. § 1 h. t.* ſin autem lata culpa, tunc puto iſtum actionem furti habere *per l. 2 § 23 ff. vi bon. r. raptorum*, niſi dominus deponens eum prævenerit. *arg. §. 16. J. h. t.*

J. h. t. ideoq; si res ei citra dolum ejus aut latam culpam subrepta fuerit, furti agere non potest, sed domino actio competit, quia non tenetur præstare culpam levem & levissimam. §. *pen. J. quibus mod. re contr. obl Magnificus atq; famigeratissimus JCtus, Dn. Zacharias* Prüeschenck/ *à* Lindenhoven/ *Aulæ Isnac. Sax. Consiliarius intimus, Director spectatissimus, Patronus atq; Promotor summo honoris & observantiæ cultu usquequaq; prosequendus, in Coll. suo Inst. disp. 8. th. 8.* Et hoc procedit, etiamsi ex pacto aut aliter præstare teneatur culpam levem. *l. 2. § 24 ff. vi bon. rapt.* Neq; obstat *l 14. § 16. h. t.* ubi Ulpianus ait, omnibus, quorum periculo res alienæ sunt, si hæ subreptæ sint, furti actiones competere. Respondetur enim, quod istæ actiones tum demum locum habeant, si alicujus intersit ex natura contractus, & nō ex pacto, ut hic *in d. l. 2.* Et in summa, si plurium intersit rem non surripi, pluribus etiam hæc actio datur, ut proprietario & fructuario. *l. 46. §. 1. & 2.* tàm domino, quàm etiam colono. *l. 82. §. 2. h. t. Herman. Vultej. Jurisp. Rom. lib. 1. cap. 45 f. 248.* sæpiùs enim quis ex eodem delicto pluribus obligatur. §. *patitur autem 2. J. de injur. & l. 2. C. eod.* Ubi autem planè alicujus nihil interest, ibi etiam cessat furti actio. *Nobilissimus Dn. Præses, Præceptor atq; Patronus summa observantia colend. p. 2. Decis. 96. n. 26. f. 619.* Hic ultimò notandum est, quod non tantum his, quos supra numeravi, furti actio competat sed etiam eorum heredibus. *l. 47. h. t. §. 1. J de perpet. & temp. Act.*

(b) Furti actio datur I. non solùm adversus eum, qui rem alienam contrectat & surripit, sed etiam contra eum, qui opem & consilium auferenti dolo malo præstat, licet ipse furtum non faciat. §. *11. J h. t. Gœddeus ad l. 53. ff. de V. S. n. 12. Willenberger d. disp. 15. th. 4. lit. C. uti qui panno rubro fugavit armentum. Ovidius lib. 12. Metam.*

Haud secus exarsit, quàm circo taurus aperto.
Cùm sua terribili petit irritamina cornu,
Phœniceas vestes.

Ideoq; ambo furti tenentur in solidum, adeò ut alter solvendo alterum non liberet, sed quisq; pœnam sui delicti solvat.

inter eos sit differentia, quia adversus illos tàm manifesti, quàm nec manifesti, contra hos autem (sc. qui opem & consilium præstant. *l.34. l.36. & 50. §.1. h t.*) nec manifesti tantum actio datur, *per l.34. eod.* (excepto casu *in l.35. h.t.*) Quamvis quidem is, cujus ope & consilio furtum admittitur, principaliter fortè non præstiterit consilium, scientia tamen ejus pro consilio est. *§.11. vers pen. in f. ibi: commodaverit sciens. J. de obl. quæ ex del. l.53. in fin. vers. & sanè post. de V.S. Bern. Schotanus Examin. Jurid. h.t. fol. 890.* Qui autem nullam opem ad furtum faciendum adhibet, sed tantùm consilium dat, (intellige autem speciale, *Bachov Comment. Inst. §.11. in fin. h.t.*) tunc furti tenebitur, quando est secutum. *l 52 §.19. ff. h.t. l.53. §.1. de V.S. Philipp. Matthæi in l. 47. de R. J.* alias teneretur de dolo *l. 37. ff. de dol. mal. & l.47. de R. J.* hoc n. modo impulisse furem, & ita opem simul, (licet minus principaliter *l. 54. §.4. eod.*) intulisse videtur. *l.36. pr. h.t.* Non solùm autem opem fert, qui adjutorium ad res subripiendas præbet, *d. l 50. §.3. Vultej. Jurisp. Rom. lib.1. c. 45. Borcholt ad § 11. J. h.t. n.2.* sed etiam, qui sciens de re furtiva participat, vel illam suscipit sive totam, sive ejus partem *l. 14. C. h.t. §.4 J. eod. l.48. §.1. h.t.* Unde illud, Der Häler ist so gut/ als der Steler. Paria enim sunt facere scelus, & probare scelus. *arg. l.1. ff de Receptatoribus.* II. Hæc actio datur tam adversus eum, qui sui, quam qui alieni est juris; cum illo quidem est furti actio: Si autem hic (sc. qui alieni Juris) furtum committat, cum eo est furti actio, cujus potestati subjectus est. *l.41. § 2. h.t.* III. Non solùm contra extraneum, sed etiam debitorem, qui rem creditori oppignoratam vendidit, vel subripuit, hæc actio datur. *l.12. §.2. l.19. §.6. l.66. pr. h.t.* Item debitori contra creditorem, qui re pignori sibi pro credito obligata utitur, vel soluto debito illam non restituit. *l 52. § 7. & l.54. p. h.t.* IV. Item adversus scienter exigentem tributa præter debitum: revera enim ibi fit furtum *l.8. C. h.t.* aliter se res habet, si ignoranter hoc fecerit. V. adversus Locatorem, si is istam rem subtraxerit, *arg. l 87. h.t.* ut & extraneum furem Conductori hæc actio datur. *§.15. J. h.t.* de quibus supra quædam dicta fuerunt. Hæc autem ita obtinent, sive quis solus, sive cum aliis furtum commiserit: Nam si solus, solus: si cum aliis, singuli in solidũ tenen-

nen-

nentur, in tantum, ut, etiamsi unus solidum solverit, alii non liberentur, quo minus in solidum conveniri possint. *l. 1. C. de cond. furt. l. 21. §. 6. h. t. l. 6. arb. furt. cæs.* Jure Saxonico autem hoc in casu distingvitur inter furtum magnum (nim. si cujuslibet portio ultra quinq; solidos fit,) & inter modicum. Et hoc extenditur, licet furtum magnum fuerit, ad unum tamen modicum ex re furtiva pervenerit; priori casu omnes suspenduntur; posteriori autem quilibet furum cum fustigatione in perpetuum relegatur. *Consult. Constit. Saxon. tom. 2. p. 4. q. 27. n. 5. in pr.* tot enim sunt delicta, quot delinquentium personæ. *l. 15 §. 2. quod vi aut clam l. 34. pr. ff. de injur.* Extra Electoratum verò in aliis provinciis Saxonicis suspendii pœna dictatur, quando quis 20. thaleros furatus est: Fustigationis verò vel relegationis, si quis minus abstulit.

(c) Sequitur nunc, contra quos actio ista non detur, qui tamen revera furtum commiserunt, ut (1.) inter patrem & filium, Dominum ac servum, licet enim inter eos furtum committatur, furti tamen actio non nascitur. *§. 12. J. h. t. l. 17. pr. l. 36. §. 1. & l. 52. § 4. h. t.* quia ipsi parentes atq; Domini in suos liberos ac servos statuere & exequi possunt. *l. 17. pr. ff eod.* quod maximè Jure veteri obtinuit. Regulariter enim inter patrem & filium, inter Dominum & servum lis nulla esse potest. *l. 4. ff. de judic.* & actio famosa, uti hæc est, inter patrem & filium non datur. *l 11. ff de dolo mal. l. 10. § 12 de in jus voc. junct. l. 1. qui not. infam.* Sed nostræ assertioni videtur resistere *l. 52. § 6. h t.* ubi dicitur, quod paterfamilias filio furtum faciens teneatur furti. Sed R. legem istam loqui de filio peculium castrense habente, propter quod filiusfam. pro patrefam. habetur, & sic in bonis castrensibus pater filio tenetur, sine venia tamen Prætoris in jus vocari non debet, *per l. 10. §. 12. de in jus voc.* & hoc modo, si filius patri

l. f. §. 4. C. *h. t. l.* 2. C. *rer amotarum.* ſed in factum actione tenentur. *d. l.* 2. *C. eod.* divortio autem facto, rerum amotarum. *d. l* 2. (3.) Adverſus impuberem actio furti non datur, quia nec furtum facere intelligitur, niſi ſit pubertati proximus. § *18. J. h. t.* & *l.* 23. *t. l.* 4. §.26. *ff. de doli mal.* & *met. except.* vel capax ſit doli, quia furtum non fit ſine dolo & affectu furandi, quo impubes, infans, & infantiæ proximus caret. § 7. *J. eod. l.* 41. *in f. ad L. Aquil. l.* 50. *h. t.* (4.) Deniq; adverſus heredem furti actio non competit. Eſt enim merè pœnalis. *l.* 7. § 1. *de cond. furt.* § 18. *J. de Action.* §. *f. J. h. t. l.* 111. §. 1. *d R. J.* §. 1. *J. de perpet.* & *temp. act. l.* 20. *ff. de pœn.* quod jure etiam Saxonico cautū eſt Landr. *lib.* 2. *art.* 17. *in pr. ibi:* Der Sohn antwortet vor den Vater nicht / wenn er ſtirbet / was er Unrechts hat gethan / *gloſſ. ordin.* Landr. *lib.* 3. *art.* 31 *ſup. verba.* Stirbt aber der. Delicta n. debent tenere ſuos autores. *l.* 1. § *f. de privat. del.* & *l.* 22 *C. de pœn.* & pœna conſtituitur in emendationem hominum, quæ mortuo eo, in quem conſtituitur, deſinit. *d. l.* 20 *de pœnis.* Secus eſt ſi à defuncto principali lis fuerit conteſtata. *l.* 26. *l.* 33. *l.* 58 *ff. de obl.* & *act. l. f.* §. 1 *de fidej.* & *mand.* & §. 1 *J. de perpet.* & *temp. act.* hoc enim caſu in ſolidum, quamvis ad eos nihil pervenerit, in heredes actiones tranſeunt. *l. unic. C. ex delict. def. in quant.* & *t.* pœnalia enim judicia ſemel accepta in heredes transmitti poſſunt. *l.* 164. *de R. J.* Iſtæq; actiones, quæ morte aut tempore perierunt, ſemel incluſæ judicio, ſalvæ præmanent. *l.* 139. *d. R. J.* quod idem obtinet de Jure Sax. Landr. *lib* 2 *art.* 17. *ſuper verb.* vor dem Vater. *verſ.* Alſo iſt es auch im Klagen. 2. Niſi aliquid ex delicto defuncti ad heredes pervenerit, aut locupletiores facti. Turpia enim lucra heredibus extorqueri debent. *l.* 5. *pr. ff. de Calumniat. l* 14. *ff de cond. indeb.* Ne alieno ſcelere ditentur. *d. l. un. C. ex del. def. l.* 16. §. *f. ff. quod metus cauſ.*

Th. IX.

Furti autem actio (in ſpecie ſic dicta) eſt vel civilis (a) vel criminalis (b).

Sicuti enim ex omni maleficio duplex naſcitur Judicium, ſc. Civile & criminale. *l. f. de privat. del.* & *l. f. ff h. t.* Ita etiam ex furto civiliter & criminaliter agi rectè poteſt.

(a) De

(a) De civili furti actione dictum fuit in thesi 8. lit. C. quod nimir. furti manifesti detur actio in quadruplum; Nec manifesti in duplum, & ita saltem pœna pecuniaria jure constituta sit.

(b) Jure nostro communi licet pœna furti regulariter sit pecuniaria. § 5 *J de obl quæ ex del nasc. § 18. & 27. de Act. l. 13. §. 7. de his, qui not infam* tamen aliquando etiam pro arbitrio Judicis pœna extraordinaria & corporalis irrogari potuit, ut *in l. pen. ff. de cond caus & l. 156. § 1. ibi: sed amplius, & l. f. ibi: etiam extraordinaria. ff n t* Pœna autem mortis aut membri abscissi *Novell. 134. c. fin. vers pro furto. & auth sed novo. C. de serv fugit.* est prohibita, & in eius locum castigatio admissa: Licet autem *2 F 27.* dicatur, quod is laqueo suspendatur, qui 5. solidos vel plus furatus fuerit: si minus, scopis & forcipe excorietur & tondeatur, hunc tamẽ textum puto *cum Pacio Cõmentario x. h. 1 & citato D Lindemanno d. disp. thesi 21* intelligendum esse de violatore pacis publicæ, subripiente 5. solidos, per *l 3. § 10. & l f. ff. de re militari.* ubi turbator pacis capite punitur, quod insuper etiam satis innuit *Rubrica hujus tit. 27.* Pœna autem furti, quæ hodiè in terris sacri Romano-Germanici imperii frequentatur, est suspendium, quam pœnam laudatissimus & invictissimus Romani Imperii Princeps, Carolus V. *in Constit crim. art. 157.* constituit, & jus Saxonicum, Landr. *l 2. art 13 post pr. & art 39. in pr. ubi dicitur,* Die Diebe sol man hengen. Quibus etiam accessit Augustus Elector Saxon. *in Novell. constit. 32. part. 4. vers.* Wann einer vber fünff ꝛc. *ibi:* Derselbige wird mit dem Strang gestrafft. Nec injusta & iniqua est hæc pœna, in coercendo enim non tàm res, quæ violatur, quam qualitas delicti est attendenda, an videlicet & quatenus Rempublicam & salutem communem lædat, ad cujus conservationem omnes leges sunt referendæ. *Wesenb. in ff. de furtis in fin.*

criminali Caroli V. distingvitur inter furtum primum & valorem 5. solidorum non excedens, & inter furtum nec manifestũ & manifestum sine effractione. (nam si cum effractione furtum commissum fuerit, tunc extra omnem dubitationẽ nullo discrimine habito inter furtum parvum vel magnum &c. pœna suspendii locũ habet. *Const. crim. art. 159.*) Jure Saxonico autem distingvitur inter furtum, quod medietatem 5. solidorum excedit aut non, quod exponit *Schultzius in synopsi Instit. h. t. lit. C.* Cum igitur hodierno Jure pœna furti sit Suspendium, lubet hic quærere: An si fur rupto laqueo vivus in terram decidat, adhuc strangulari debeat? Quod affirmo, quia pœnam mortis non persolvit. E. pro absoluto non potest haberi, *arg. l. 7. in fin. ff. de jure patron.* Sententia enim condemnatoria suum debet sortiri effectum. *arg. l. 18. C. de pœn. & t. t. ff. de re judic.* Præterea etiam expressis verbis hoc confirmatur in *Constit. crim. Carol. V art. 159 Rubr.* zum Galgen / daß er am Galgen mit dem Strang oder Ketten vom Leben zum Tode gebracht werden sol. Verba enim hæc cum effectu intelligi debent, & accidens hoc tenori sententiæ nihil præjudicare potest. *Clarus § f. q. 89. num. 9. Muscornius de Jurid. num. 39. Dn. D. Hackelman. disp. Digest. 23. q. 9. lit. D.* dummodò de notoria suspensi malitia apertissimè cõstet. *Dn. D. Ortol. h Feman. disp. 26. th. 7. lit. K. in fin. Hoen. disp. 18. ad Inst. thes. 11.* Aliàs si fortè singulari fato ad demonstrandam ejus innocentiam delaberetur (puta si saltem propter conjecturas ac præsumtiones fuisset damnatus) longè aliter est procedendum ac statuendum. In criminalibus enim probationes debent esse luce clariores. *l. ult. C. de probat. Magnificus & non nisi cum insigni laude nominandus Dn. Ordinarius, D. Ungepaur. d. Exercit. Justin. 13. q. 5.*

Th. X.

Furti autem actio tollitur, vel morte furis, (a) vel nudo pacto, (b) vel transactione, (c) vel præscriptione longissimi temporis. (d)

Quicquid enim ab hominibus ligatur, est solubile, & nihil tàm firmum, quod non rumpi possit. *Nov 22 c. 3.*

(a) Tollitur primò Morte furis. *l. 41. § 2. h. t.* non interitu

rei

rei furtivæ, fur enim semper dicitur esse in morâ. *l.8.§.1. & l.f.ff. de Cond. furt.* At morosus rei interitu non liberatur. *l. 23. & l. 82. de verb. obl.*

(b) Item nudo pacto, si ante condemnationem furti pactus est, si post illam, infamia notatur. *l.7.§.14 & l.17.§ 1. de pactis. l.4. §.f de bis qui not. infam.* (intellige autem in furto commisso, non committendo, *l.27.§.4. ff. de pact.*)

(c) Transactione quoq; furti actio tollitur. *l.13. C. h. t. l.54. in f. & l.56. §.4 ff. eod.* quod satis probat *l.18. C. de Transact.* Nam si in publicis criminibus licet transigere, multò magis in privatis, in quorum accusatione minùs læditur Respublica: Præterea etiã quisq; sangvinem suum qualiter qualiter vult redemptum. *l.1 ff. de bon. eor. qui ante &c.* Hoc autem intelligendum est salvo jure tertii, Magistratusq; officio: Alteri enim per alterũ iniqua conditio non debet adferri. *l.5. ff. de Jur. & fact. ign.* neq; privatorum transactionibus id effici, quò minus delinquentes puniantur, ideoq; transigens non à crimine sed ab accusatione tantùm sese liberat. *l.5. §.f. ad L. Jul. de vi publ.*

(d) Deniq; etiam præscriptione longissimi temporis tollitur hæc actio, i. e. 30. annorum, *arg. §. furtivæ. J. de Usucap. & l.1. C. de præscr. 30. vel 40. ann.* Si autem hæc actio in judicium deducta cognitionalia acceperit certamina, & postea silentio tradita, non 30. sed 40. annos esse expectandos, *textus est in l.1. § 1. C. de annal. Except. &c.* Et post hanc temporis definitionem nulli ulterius facultas movendi patet, etiamsi se legis ignorantia excusare tentet. *l.3. in fin. C. de præscr. 30. vel 40. ann.*

Additamentum I.

QUæritur: An tabellarius sive nuncius, si pecuniam numeratam ad alium transferendam in suos usus convertat, te-

to, istum, si pecuniam numeratam acceperit, furti minimè teneri, *per elegantem textum in l. 31. ibi: nisi tantundem pecuniæ ff. Locati,* quod enim in h. l. dicitur de depositario, idem obtinet in mandatario sive tabellario: ubi igitur est eadem ratio, ibi idem jus statui debet. *l. 32 ff. ad L. Aquil. & l. à Titio. 108. de V. O.* Censetur enim ista adnumeratione in ipsum translatum esse dominium pecuniæ, & sic furtum tanquam in re propria non committi. Neq; obstat, quod quidam dicere conantur, tabellario ista enumeratione dominium pecuniæ nequaquam acquiri; quia per nudam traditionem dominium non transfertur, sed ita demum si aliqua causa præcesserit, propter quam traditio sequitur. *l. 31. ff. de acquir. rer. dom.* Respondetur enim brevibus, negando, quod hic saltem sit nuda traditio; diximus enim per nuumerationem in ipsum translatum esse dominium pecuniæ, quæ est illa causa, propter quam traditio deinde sequitur. Quod autem in supra citatis legibus (*d. l. 7. & l. 22.*) dicitur, quod tabellarius etiam hoc in casu teneatur furti, intelligendum est, quando numeratio (quod verbis exprimendum puto) ea mente sit facta, ut nuncius corpora duntaxat respiceret, & eandem individuo pecuniam perferret, quæ distinctio non est nova sed in jure nostro satis expressa. Vid. *l. 43 §. 1. ibi. si hac mente, dederit nummos. ff. h. t. & in l. 38 ff. de Noxal. Act. &c.*

II.

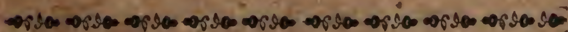
Quod filius expensas studiorum causá â parente erogatas in communi bonorum divisione conferre non teneatur, licet parens eos annotaverit, & in librum rationum sive quotidianum, sive peculiarem, retulerit, statuo *cum Dn. Præside in prælection. public. ad Auth. Habita C. Ne filius pro patre. Vid. Dn. D. Finckelthus. Observ. 11. num. 19.* qui ita Amplissimam Facultatem Juridicam Lipsiensem pronunciasse *die 16. Maji. Anno 1629. refert. Diss. Dn. D. Carpzovius part. 3. Const. 11. defin. 20. & Hartm. Pistor. lib. 1. q. 19 n. 5. & alii.*

Atq; ita huic Disputationi Juridicæ in nomine sacrosanctæ Trinitatis Coronidem impono, & jam navicula meâ in portum

sub-

ſubductâ anchoram figo, lectorem benevolum obnixè rogans, ut, ſi quid erratum in ea forſitan inveniat, communi hominum conditioni nõ invitus adſcribat; omnium enim habere memoriam (quæ valdè labilis *eſt. l. 44. de acq. poſſ.*) & penitùs in nullo peccare, divinitatis magis quàm humanitatis eſt, & memor illius Martiani *in l. 65. §. 3. ff. de legat. 3.* Omnes adhuc diſcere poſſe, & omne artificium incrementum recipere.

SIT IGITUR SOLI SAPIENTI DEO LAUS, HONOR, ET GLORIA, IN SEMPITERNA SECULA.

Humaniſs. atq; Doctiſs.

Dn. Reſpondenti, inquilino & amico meo pl. dilecto.

INgenii fœtum fauſto dum prodis in auras
Sidere, mox oneris præmia digna feres.
Scrutari pergas ſpacioſa volumina juris,
Atq; tuo legum ſcita fovere ſinu!

Ex animo gratulor

PRÆSES.

P*Romtus at ore itâ tu facilis es reſponſa daturus;*

HActenus assiduo volvisti scita labore,
Præclaræ Themidos, ememata docta probant.
Scilicet intrepidè, quæ sit natura maligni
Furti, laudanda dexteritate doces.
Perge viâ cœptâ, Themis hinc tibi præmia solvet
Præmia per multos non moritura dies.

Hæc Conterraneo suo Oculissimo
adponere voluit
M. Severus Christophorus Olpius.

Sonnet.

REcht so mein werther Freund! dis sind des Fleisses Gaben/
der ihm so manche Stund'/ vnd manchen Tag vñ Nacht
das Häupt/ der Sinnen Zelt zur Vnruh' hat gebracht:
Er wird vor seine Müh' auch nun die Ehre haben/
Daß er vor anderen wird stehen hoch erhaben
wo Pallas ihren Sitz/ ja wo Sophia lacht
vnd ihren Widerpart gantz frewdig schweigend macht/
Denn wird er seinen Geist mit frischem Kampffe laben.
Nun wol vñ mehr als wol! Fraw Fama schwingt euch fort/
Bringt solches Erden-weit/ für aller Ohren-Pfort'
Vnd sagts der klugen Welt. Mein Freund sich schon bedencket
wie er sein reiches Lob der grawen Ewigkeit
verleibe besser ein/ darmit nach dieser Zeit
Der Ehren höchster Sitz Ihm werde gar geschencket.

Dieses schreibet zu Ehren seinem vielwer-
them Freunde vnd gewesenen
H. Tischbursch
Henrich Philipp Breithäupt.

